

IZ POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

ZAPISNIK GLAVNE GODIŠNJE SKUPŠTINE PDH-e 27. IV. 1953.

Mjesto odsutnog predsjednika, prof. Grge Novaka, skupštinu otvara potpredsjednik društva dr. Miljenko Protega i prije prelaska na dnevni red pozdravlja prisutne goste: izaslanika Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu dra M. Butorca, predstavnike historijskih društava Srbije i Slovenije dra D. Jankovića i dra B. Grafenauera, izaslanika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti prof. V. Bogdanova, delegate riječke i dubrovačke podružnice dra. I. Beuca i prof. V. Kojakovića, predstavnika Društva za povijest i kulturna pitanja Istre u Puli, drugaricu V. Mrakovčić, i sve prisutne članove.

Pošto je skupština minutom šutnje odala počast pokojnom drugu Borisu Kidriču, tajnik prof. Miroslava Despot podnosi izvještaj o radu društva od protokle godišnje skupštine 6. IV. 1952.

U sastavu odbora, koji je na toj skupštini bio izabran, nastala je prošle godine promjena utoliko, što je mjesto odsutnog tajnika prof. M. Brandta, vršila tajničke dužnosti prof. Despot kao II. tajnik, a da je praznina, koja je u odboru nastala trajnom odsutnošću I. tajnika, popunjena adoptacijom člana odbora, prof. T. Čubelića.

Od različitih pitanja, o kojima je odbor raspravljao na svojim sjednicama, održanim gotovo svakog mjeseca, trebalo je prije svega pristupiti provođenju onih zaključaka prošle godišnje skupštine, koji se odnose na Istru i suradnju s Društvom za povijest i kulturna pitanja Istre u Puli. Zbog bolesti druga B. Stullija, pročelnika buduće Istarske sekcije, sastanak odbora i privremene sekcije za povijest Istre održan je tek 19. III. 1953. Na sastanku je glavna pažnja obraćena izdavanju povijesne građe za povijest Istre, pa su u vezi s tom zadaćom održana četiri referata: prof. Vj. Štefanić, Izvještaj o glagoljskoj građi; L. Košuta, Kandlerov »Codice diplomatico istriano«; B. Stulli, Pregled objelodanjene historijske građe u talijanskim publikacijama,

i dr. I. Beuc, Arhivska građa o Istri u Državnom arhivu na Rijeci. Na osnovu diskusije o tim izvještajima referenti su zatim izradili konkretan prijedlog, koji glasi:

Zaključci zajedničkog sastanka Upravnog odbora i privr. Istarske sekcije povijesnog društva Hrvatske, održanog dne 19. III. 1953.

»Na osnovu referata i diskusije o potrebi izdavanja historijske građe za Istru, a pošto su saslušani referati: prof. Vjekoslava Štefanića: Pregled glagoljskog materijala Istre u svrhu izdavanja, Lea Košute: Kandlerov »Codice diplomatico istriano«; Bernarda Stullia: Pregled objavljenih historijskih građa u talijanskim publikacijama; dr. Iv. Beuca: Arhivska građa Istre u Državnom arhivu na Rijeci, — konstatirano je:

1. da je najveći dio dosada izdane građe za povijest Istre objavljen u edicijama talijanske historiografije od početka XIX. stoljeća do danas (P. Kandler, Codice diplomatico istriano, Atti e memoire dela Società istriana di archeologia e storia patria, Archeografo triestino i t. d.). U mnogo manjoj mjeri obavljeno je nešto arhivske građe u austrijskim publikacijama. S naše strane objavljen je također minimalan dio (statuti i glagoljske isprave). U osnovnim izdanjima historijske građe, koju je izdala Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu (Smičiklasov Codex diplomaticus, Monumenta spectantia, Monumenta historico-juridica, Starine) historijska građa Istre, može se reći, nije uopće zastupana;

2. da je od danas objavljene građe najviše iskorišten materijal iz arhiva, koji se nalaze van područja Istre (uglavnom arhivi u Veneciji), a tek manji dio iz općinskih i drugih arhiva Istre;

3. da je sa talijanske strane objavljena arhivska građa odabirana tendenciozno i da se prema tome ona mora smatrati kao nepouzdana (to naročito vrijedi za građu objavljenu u registima);

4. da je najveći dio općinskih i drugih arhiva Istre koncentriran danas u državnom arhivu na Rijeci. Ovaj materijal bio je primljen nesređen, pa zbog toga još do danas nije dovoljno pristupačan za naučna istraživanja (od 86 arhiva danas su sređeni arhivi općina Rijeke, Osora, Labina, Cresa, Novigrada, Poreča, arhiv Istarskog sabora i arhiv Kraljevske pomorske oblasti). Osim arhivske građe u Državnom arhivu na Rijeci postoje i arhivi crkvenih ustanova na licu mjesta, arhivski materijal (glagolitica) u Arhivu Jugoslavenske akademije i arhivski materijal u privatnim rukama. Nadalje jedan dio arhivskog materijala ostao je izvan granica Jugoslavije, uglavnom u Italiji.

Na temelju konstatiranog činjeničnog stanja i u cilju da bi se popunila praznina u novoj historiografiji Istre, doneseni su slijedeći zaključci:

1. da se pristupi konzerviranju i daljnijem inventiranju materijala Istre, i to ne samo u Državnom arhivu na Rijeci, nego i u drugim manjim arhivima na licu mjesta. Stoga treba nastaviti pružanjem stalne pomoći Državnom arhivu na Rijeci pojačanjem stručnog osoblja arhiva i pružanjem pomoći naših naučnih ustanova. S time u vezi potrebno je osigurati za smještaj arhiva, koji se upravo uređuje, daljnje prostorije u zgradi riječkog municipija;

2. da se u perspektivnom planu naše historiografije predvidi:

a) postepena revizija već objavljene građe, naročito starije, koju je izdala talijanska historiografija (prvenstveno revizija one u registima);

b) publiciranje »Istarskog diplomatskog kodeksa« i naših » Monumenta istriaca«, i to u prvom redu materijal pisan na hrvatskom jeziku i onaj, koji se odnosi na najzapadnije dijelove Istre. U tom perspektivnom planu trebalo bi uzeti u obzir u prvom redu slijedeću arhivsku građu: statutarne tekstove, zapisnike općinskih vijeća, urbare i katastike, notarske akte, kartulare, saborske spise, zbirke dokumenata riječke i puljske prefektуре i kvesture, zbirku dokumenata

za pomorsku historiju Istre i konačno glagolitica u potpunosti.

U neposredni program rada predlaže se slijedeće:

1. da Povijesno društvo Hrvatske uputi predstavku, u zajednici s Jugoslavenskom akademijom predsjedniku GNO Rijeke, da se Državnom arhivu na Rijeci dodijele daljnje prostorije u zgradi riječkog municipija;

2. da Povijesno društvo Hrvatske intervenira kod Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu NRH, kako bi se Državnom arhivu povećao broj stručnog kadra;

3. da naše naučne ustanove pošalju tokom godine 1953. na jednomjesečni rad u Državni arhiv na Rijeku organiziranu ekipu arhivskih stručnjaka od barem 4 osobe i da predvide, da se ovakovi ekipni radovi organiziraju redovito svake godine;

4. da Povijesno društvo Hrvatske uputi predstavku Glavnom arhivskom savjetu u Beogradu, da se smjesta pristupi mikrofilmiranju najvažnije istarske građe u Državnom arhivu na Rijeci.

U pogledu izdavanja istarske arhivske građe u prvi plan predlaže se:

1. da naše naučne ustanove predvide tokom 1953. i 1954. publiciranje slijedećih publikacija:

a) Corpus glagoljskih natpisa iz Istre i Kvarnera (u pripremi kod Jadranskog instituta Rijeke);

b) Opis glagoljskih rukopisa u Arhivu Jugoslavenske akademije i opis glagoljskih rukopisa na otoku Krku, Cresu i Lošinj (u pripremi kod Historijskog instituta Jugoslavenske akademije);

c) Lošinjski glagoljski notarski akti (priprema Leo Košuta, asistent Historijskog instituta);

d) Glagoljski materijal iz zone B STT (Dolina i Krkavci); predvidjeti prijepis i obradu materijala;

2. da naše ustanove preuzmu na sebe tokom 1953. izradbu indeksa imena i stvari Kandlerovog Istarskog diplomatskog kodeksa;

3. da se predvidi izdavanje (od statutarne tekstova) statuta Buzeta, Buja, Grožnjana i Plomina, od urbara Pazinski urbar iz 1498. i Morosinijev šumski katastik; od notarskih akata: Notarske protokole uz Buzeta (od 1492. dalje) i Poreča (od 1445. dalje); zatim zbirke dokumenata riječke i puljske prefektуре i

kvesture (u pripremi kod Jadranskog instituta, Rijeka); zbirku dokumenata za pomorsku historiju i reviziju i dopunu Saborskih spisa.

Povijesno društvo treba da izda Histor. čitanku Istre.

Konačno predlaže se, ukoliko Upravni odbor Povijesnog društva Hrvatske smatra za potrebno, formiranje komisije, koja bi vodila brigu oko publiciranja i izbora istarske arhivske građe.

Na spomenutom sastanku izabran je također poseban odbor za izdavanje »Čitanke iz istarske prošlosti«, u koji su ušli: prof. M. Rojnić, prof. Vj. Štefanić, B. Stulli i L. Košuta, i koji treba da prije svega izradi program te čitanke.

Dužnost je novog odbora da poradi na provođenju u život prijedloga o izdavanju građe za povijest Istre.

Od ostalih zadaća, koje su stavljene pred odbor, najvažnije su bile: pripreme za I. savjetovanje historičara Hrvatske i daljnje izlaženje časopisa »Nastava historije u srednjoj školi«. Odbor nije uspio da udovolji tim zahtjevima, jer nije raspolagao potrebnim ljudima za njihovo izvršenje. Zbog nemogućnosti, da za spomenuti časopis nađe drugog urednika, koji bi u suradnji s dvojicom članova Redakcionog odbora iz Zagreba, organizirao redakciju na novom osnovu, »Nastava historije u srednjoj školi« nije mogla nastaviti s izlaženjem, iako je ono bilo materijalno potpuno osigurano, a interes je za taj časopis bio među nastavnicima velik.

S obzirom na osnovni preduvjet za daljnji uspješan rad društva, što užu suradnju s nastavnicima povijesti, postignut je neki, još uvijek skroman, uspjeh time, što je društvo posljednjih mjeseci pristupilo redovitom održavanju predavanja svake srijede uveče. Premda je samo za nastavnike u srednjim školama razaslano preko četrdeset poziva, odaziv je iz njihovih redova još uvijek dosta slab.

Administracija društva, koju znatno otežava okolnost, što društvo nema svojih prostorija, dobro je funkcionirala zahvaljujući zalaganju potpredsjednika dra M. Protege. Sada se ona odvija u Državnom sekretarijatu za pravosudnu upravu.

Društvena biblioteka broji nešto više od sto knjiga, uglavnom domaćih časopisa i knjiga, koje društvo prima u zamjenu za Historijski zbornik.

Izdavačka djelatnost nastavljena je u obliku društvenog časopisa i Male historijske biblioteke. Pošto su drugovi M. Kostrenčić, M. Brandt, G. Gamulin i V. Babić preuzeli nove dužnosti, izabran je i novi redakcioni odbor za Historijski zbornik, u koji su ušli: O. Mandić, J. Ravlić i J. Šidak, koji i dalje ostaje glavni i odgovorni urednik.

Za g. 1952 (V. godište) uspjelo je doduše, zaslugom druga dra Vl. Bakarića, osigurati potrebna financijska sredstva za dva dvobroja, ali je zakašnjenje u dodjeljivanju subvencije prouzrokovalo znatan zastoj u izlaženju »Hist. zbornika«. Prvi dvobroj V. godišta, upravo je izašao iz štampe, a drugi dvobroj, u istom opsegu od 14 araka, već se nalazi u tiskari. Svakako će biti uskoro predat u štampu i svezak za g. 1953 (VI. godište), što dakako ovisi, s obzirom na rok i opseg, o subvenciji i njezinoj visini.

Financijske poteškoće, na koje časopis nailazi, prouzrokovane su, uz ostalo, opadanjem broja prodanih primjeraka i smanjenjem tiraža. Godište III, za 1950 štampano je u 3.000 primjeraka, od kojih je prodano 950, a od 1200 primjeraka godišta IV, g. 1951 prodano je u svemu 650. Zbog toga je tiraž najnovijeg broja snižen na 1.000 primjeraka.

Povijesno društvo Hrvatske bit će do daljnjega također izdavač novog časopisa za povijest umjetnosti i arheologiju, koji je već sa svojim prvim sveskom ušao u štampu. Redakcionom odboru pripadaju: M. Prelog, G. Gamulin, Zd. Vinski, C. Fisković i M. Gorenc.

Novi redakcioni odbor Male hist. biblioteke, u koji su izabrani drugovi Karmen Mali, F. Moačanin i dr. K. Bastaić, pristupio je poslije odužeg prekida daljnjem izlaženju i pripremio za štampu ove knjige: N. Nodilo, Eseji (s predgovorom V. Cecača): F. Slipičević, Bosna i Hercegovina od okupacije do 1918; F. Čulinović, Riječka država; J. Gospodnetić, Dalmacija na kraju XVIII. i u početku XIX. stoljeća.

Kao daljnja izdanja predviđena su slijedeća djela: J. Šidak, Historijske rasprave i članci; O. Mandić, Klase i kaste; K. Bastaić, Pregled razvitka države i prava u Kini; H. Pirenne, Srednjovjekovni gradovi (u prijevodu M. Brandta).

Dosadašnja izdanja MHB—e naišla su na dobar prijem čitalačke publike. Od 3.000 primjeraka, koliko je iznosio tiraž

prvih četiriju brojeva, prodano je: A. Cesarec, Kriza stranke prava..., 2.500 primj.; V. F. Semjonov, Velika engleska revolucija, 2.150 primj.; V. Bogdanov, Starčević i stranka prava..., 2.000 primj.; B. Krizman, Dubrovačka diplomacija, 1.950 primjeraka. Broj prodanih primjeraka »Povijesti Slovenaca« od F. Gestrina i V. Melika iznosi 1.000 od tiraža u 1.500 primj.; a od najnovijeg broja (Počeci kapitalizma u hrvatskoj ekonomici i politici od R. Bičanića), koji je tek nedavno ušao u prodaju, prodano je dosad 700 primj. od 2.000.

Sekcije razvijaju u središtu svoju djelatnost u mjeri, koja u cijelosti ne može zadovoljiti. Osnovana je doduše sekcija za proučavanje NOB-e, koja je bila tako dugo uzalud pripremana, i ona je pod vodstvom prof. Čulinovića održala i dva predavanja: Dj. Jovanovića, Desant na Drvar, i F. Čulinovića, Nastajanje novoga jugoslavenskog prava.

Međutim, sekcija za povijest Istre, koja još formalno nije osnovana, nije ni započela redovitim radom, a sekcija za nastavu povijesti u srednjoj školi proradila je ponešto tek u okviru redovitih tjednih predavanja. Osim toga je ona na posebnom sastanku raspravljala — na poziv Udruženja profesora — o nacrtu programa za više razrede gimnazije i donijela o njemu svoje mišljenje.

Sekcija za ekonomsku povijest (pročelnik prof. R. Bičanić) radila je, kao i prije, normalno, pa je 1952/3 održala 4 predavanja: prof. André Blanc, asist. geografije na Sorbonni, O neizdatoj prepisci travničkog konzula Davida, i Dokumenti francuskih arhiva o hrvatskoj Vojnoj granici (na franc. jeziku); R. Bičanić, Grčka i cincarska trgovačka migracija u Hrvatsku, i Židovska trgovačka migracija u Hrvatsku.

Ostala predavanja ove sekcije, kao i sekcije za nastavu povijesti i pravnu povijest (pročelnik K. Bastaić), ušla su u plan redovitih tjednih predavanja društva. To su bila slijedeća predavanja: L. Đuranović, Zakonitost društvenog razvoja u nastavi povijesti; V. Mošin, Mlađa redakcija Dušanova zakonika; K. Bastaić, Odnos dominikalne vlasti i vanekonomske prinude u turskom feudalizmu.

Osim ovih predavanja u okviru sekcija održana su još slijedeća predavanja: u lipnju 1952 M. Rojnić. O prošlosti

Istre (2 predavanja), a unutar programa redovitih tjednih predavanja: F. Moačanin, Vojna Krajina do 1630.

U mjesecu svibnju predviđena su ova daljnja predavanja: J. Šidak, Prvi svezak Historije naroda Jugoslavije; N. Klaić, Društveno-ekonomska struktura Hrvatske u XVI. st.; I. Rubić, Industrijski razvoj Slavonskog Broda; P. Šimleša, Metoda slobodnoga razrednog razgovora u nastavi povijesti.

Podružnice PDH-e postoje zasad u Dubrovniku, Splitu, Šibeniku i na Rijeci, a ima izgleda, da će uskoro moći biti osnovane i u Varaždinu i Karlovcu. U Zadru je doduše osnovan inicijativni odbor, ali se dalje nije došlo.

Najaktivnija je od podružnica ona u Dubrovniku (sa 54 člana). God. 1952/3 održali su njezini članovi u svemu 10 predavanja, poduzeli neke ekurzije (u Rijeku Dubrovačku i Loznicu), razgledali pod vodstvom konzervatora N. Beritića gradske zidine i živo surađivali u periodičkoj štampi, radiju i Narodnom sveučilištu. U posljednje vrijeme pomišlja podružnica na izdavanje svoga časopisa i na uklaпанje »Društva prijatelja dubrovačkih starina« (osn. 1952) u rad PDH-e. Potkraj 1952 podružnica je osnovala društvo »Mladih prijatelja starina« za suradnju s učenicima srednjih škola, koji vrlo redovito pohađaju i predavanja njezinih članova.

Podružnica u Šibeniku, osnovana 27. V. 1952, bori se još s nekim većim poteškoćama, ali je ipak uspjela da priredi 4 predavanja, koja su održali B. Dulibić i F. Dujmović, tajnik podružnice, i da okupi 27 članova. Predsjednik joj je dr. Vice Iljadica-Grbešić.

Podružnica u Splitu ne pokazuje nikakva znaka života; do danas nije ni poslala izvještaj o svom radu.

O podružnici na Rijeci izvijestit će njezin predsjednik dr. I. Beuc.

Društvo za povijest i kulturna pitanja Istre, koje je kolektivni član PDH-e, razvija svoju djelatnost u mnogo širim oblicima, koje mu nameću specifične potrebe Istre. Osim mnogih predavanja, ono je aktivno sudjelovalo u organiziranju proslave 100-godišnjice M. Laginje, kojom je prilikom priredilo izložbu knjiga i novina, tiskanih u Puli za vrijeme Laginjine djelatnosti. Na glav. skupštini 11. i 12. IV. 1953 zaključeno je, uz ostalo, da se pri-

stupi otvaranju muzeja u Pazinu i kulturno-historijskog muzeja u Puli, a da se ubrza rad na sakupljanju građe iz doba Narodnog preporoda i NOB-e i da se surađuje na historijskoj čitanci za Istru.

Uzmemo li u obzir zadatke, koji su istaknuti u prošlogodišnjem izvještaju odbora, kao i sprijeda navedene činjenice, u kojima se odražava rad društva u protekloj godini, pred novi odbor postavljaju se slijedeći zadaci:

1. učlaniti što veći broj članova, koji danas iznosi 178;
2. razviti što užu suradnju s nastavnicima povijesti u srednjim školama;
3. osnovati podružnice u Varaždinu, Zadru, Osijeku, Karlovcu i Sisku, a oživjeti rad podružnice u Splitu;
4. poraditi na organiziranju I. kongresa historičara FNRJ;
5. osigurati daljnje redovito izlaženje Historijskog zbornika;
6. pružiti što veću pomoć drugarskom društvu u Puli i aktivizirati istarsku sekciju, i
7. osnovati sekciju za hrvatsku povijest novijeg vremena.

Poslije izvještaja tojnika prof. M. Despot izvjestio je o radu podružnice na Rijeci dr. I. Beuc. Podružnica, osnovana 1952, nije još našla pogodne oblike organizacionog rada. Od četiriju sekcija: za povijest radničkog pokreta i NOB-e, za nastavu povijesti, za ekonomsku i pomorsku povijest, za povijest umjetnosti i kulture, posljednja je uskoro otpala s osnutkom podružnice društva »Muzeon«, a prva je proširena na područje suvremene povijesti uopće. Akcija za učlanjivanje nije još dovoljno razvijena, a ni predavanja se još ne priređuju u dovoljnom broju. Uža suradnja sa središnjicom neophodno je potrebna.

Referat o stanju hrvatske historiografije u protekloj godini 1952/3 održao je prof. dr. Jaroslav Šidak.

Pošto je istakao, da zadaća njegova izvještaja nije ocjena znanstvenih radova nego cjelovit pogled na put, koji je hrvatska historiografija prevalila u prošloj godini, prof. Šidak prelazi najprije na prikaz organizacionih oblika, u ko-

jima se ona danas razvija. To su: Historijski instituti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu i Dubrovniku, Povijesno društvo Hrvatske, Historijska knjižnica Matice Hrvatske, Staroslavenski institut, arhivi, muzeji i Sveučilište.

Spomenuti instituti ograničavaju se dosada gotovo isključivo na interni rad, više ili manje individualan. Još uvijek postoji ona »potreba kolektivnog rada«, o kojoj je 1950 govorio prof. M. Kostrenčić, konstatirajući, da takav oblik rada »još nije dovoljno uhvatio korijena kod naših naučnih radnika«. Jedan je pokušaj te vrste organizirano proučavanje Dubrovačke župe u jesen 1952 (usp. izvještaj A. Marinovića u HZ V, 1—2).

Povijesno društvo nije doduše uspjelo da razvije potpuno rad u svojim sekcijama, ali je u redovitim tjednim predavanjima (s diskusijom) dalo ove godine skromne početke za jedan novi oblik znanstvenog rada. Prema tome se i njegova djelatnost sastoji još uvijek prije svega u izdavanju Historijskog zbornika i Male historijske knjižnice, iako i ta djelatnost nailazi na različite smetnje, koje čak ozbiljno ugrožavaju daljnje uredno izlaženje Historijskog zbornika.

Poslije odužeg zastoja priprema i Matice Hrvatske nove sveske svoje Historijske knjižnice, a novoosnovani Staroslavenski institut, kome je zadaćom proučavanje naše glagoljaške baštine, pruža već danas dragocjenu pomoć historijskoj nauci svojim »Radovima« i časopisom »Slovo«.

Na području arhivske službe ima također otvorenih pitanja s obzirom na organizaciju te službe i oblike znanstvenog rada. Uz ostalo nameću se kao naročito hitna pitanja osnivanje republičkog arhivskog savjeta i izdavanje znanstvenih publikacija, među kojima bi opet trebao da zauzme svoje mjesto Vjesnik državnog arhiva.

Ne ulazeći u probleme užega muzejskog rada, prof. Šidak iznosi najprije podatke o izdavačkoj djelatnosti pojedinih muzeja, a zatim konstatira, da je Povijesni muzej Hrvatske našao napokon nove mogućnosti za svoj razvoj pod za-

štitom Jugoslavenske akademije. Nije, međutim, ni danas jasna funkcija, koju Muzej Narodnog oslobođenja Hrvatske treba da ima u sklopu osnovnog pitanja o organizaciji istraživačkog rada na proučavanju razdoblja NOB-e u Hrvatskoj. Za taj rad nedostaje još uvijek neophodan preduvjet: evidencija o sačuvanom pisanom materijalu.

Prof. Šidak smatra, da i proslave različitih značajnijih jubileja mogu i treba da budu jedan od oblika znanstvenog rada, ali konstatira sa žaljenjem, da su čak i takvi jubileji, kao što je 1.100-godišnjica Trpimirove isprave ili 300-godišnjica rođenja P. R. Vitezovića, prošli bez nekoga znatnijeg traga.

Prof. Šidak prelazi zatim na izdavačku djelatnost i daje pregled edicija izvorne građe i znanstvenih priloga prema vremenskim razdobljima. Govoreći o znanstvenoj kritici, on konstatira, da se kritika i dalje gotovo isključivo ograničava na Historijski zbornik, koji je stavlja na prvo mjesto među svojim zadaćama. Upravo kritika i bibliografija postaju njegov *raison d'être*, njegova funkcija u razvoju hrvatske historiografije.

Pošto je prikazao rad na bibliografiji, udžbenicima povijesti i prevodnoj literaturi — smatrajući da potonja predstavlja problem, vrijedan osobite pažnje —, prof. Šidak je opširnije govorio o oblicima i mogućnostima suradnje s historičarima u drugim republikama. Kao naročito pozitivnu pojavu istakao je činjenicu, da naši historijski časopisi u sve većoj mjeri upoznaju svoje čitaoce s radom historičara u ostalim republikama, pa tako i hrvatskih.

Na kraju svog izvještaja, prof. Šidak je istakao ove važnije nedostatke i zadaće u razvoju hrvatske historiografije u prošloj godini:

1. Znanstveni je rad izvan Jugoslavenske akademije još uvijek razmjerno slab; interes nauke, koja ne podnosi nikakvih ograničenja monopolističkog karaktera, zahtijeva da Povijesno društvo kao i druga slična društva i ustanove (arhivi, muzeji) razviju što intenzivniji znanstveni rad.

2. Izdavanje arhivske i druge dokumentarne građe nije još uvijek dovoljno sistematski organizirano. Treba nastaviti

s izdavanjem Diplomatičkog zbornika, koji je prema prvobitnom planu trebalo produžiti do 1400, a kojega je posljednja, XV. knjiga izašla još 1934, dopirući do 1378. Osim toga su naročito osjetljive praznine u izdavanju izvorne građe od XV. st. dalje, pogotovu za XVIII. st., koje je u dosadašnjim izdanjima najslabije zastupano, zatim za najnoviju povijest, kao i povijest Istre.

3. Poglavitna pažnja u obrađivanju historijske materije obraća se još uvijek najstarijem razdoblju hrvatske povijesti (do XII. st.), iako je sada znatno porastao interes za pitanja ekonomsko-društvenog razvoja u to doba, kao i u proučavanju kasnijih razdoblja. I dalje se zanemaruje osobito istraživanje hrvatske povijesti od druge polovice XIX. st. dalje, pa i razdoblje NOB-e, a ne obraća se dovoljna pažnja ni povijesti Istre. Nameće se potreba, da se problematika razdoblja NOB-e proširi na sva politička pitanja i pojave u Hrvatskoj u to doba, jer sveukupno zbivanje kako na oslobođenom tako i na neoslobođenom teritoriju tvori jedno dijalektičko jedinstvo.

4. Rad na proučavanju hrvatske povijesti nije uopće organiziran; još uvijek mu daje glavno obilježje znanstven interes pojedinca.

5. Potrebno je razviti što temeljitiju kritiku i diskusiju.

6. Suradnja s historičarima iz drugih republika treba da bude još tješnja. Treba što prije pristupiti osnivanju Saveza historijskih društava, koji bi pokrenuo i svoj časopis. Taj bi zajednički časopis nastavio na novim temeljima tradiciju Jugoslovenskog historijskog časopisa, postavivši pred sebe kao glavnu zadaću upoznavanje svojih čitalaca s radom historičara u svima republikama. Prema tome bi taj časopis morao da obraća pažnju prije svega tretiranju različitih problema od općenitog interesa (metodičkih, organizacionih i dr.) i zatim recenzijama, prikazima i bibliografskim bilješkama, a morao bi također preuzeti zadaću posrednika između jugoslavenske i strane historiografije.

Blagajnički izvještaj podnio je prof. F. Moačanin. Stanje blagajne bilo je na dan 31. III. 1953 slijedeće:

IZVJEŠTAJ BLAGAJNIKA

za vrijeme od 1. IV. 1952 do 31. III. 1953

PRIHODI

Saldo na 1. IV. 1952	38.988
Pomoć Savjeta za prosv. NRH	50.000
Naplata za primjerke Historijskog zbornika poslate članovima	7.756
Naplate za separate Historij. zbornika od autora	1.750
Članarina	1.500
Kamati po tekućem računu kod Narodne banke	358
Ukupno	100.352 Din

RASHODI

Pomoć u administraciji i dostavi	20.800
Kancelarijski materijal i obrasci	3.384.50
Čišćenje prostorija	2.450
Pošanski troškovi	419
Putni troškovi	8.541
Provizija i manipulativni troškovi Narodne banke	1.381
Historijski zbornik za zamjenu i prodaju članstvu uz popust	26.129
Administracija Hist. zbornika	1.815
Pretpлата za Riječku reviju	200
Ukupno	65.119.50 Din

REKAPITULACIJA

Prihodi	100.352
Rashodi	65.119.50
Saldo	35.232.50
Ukupno rashodi	100.352
Saldo u Narodnoj banci	33.567
Gotovina u blagajni	1.665.50
Ukupni saldo 31. III. 1953	35.232.50

Pošto je pročitán izvještaj Nadzornog odbora, prešlo se na diskusiju o podnesenim izvještajima.

Prof. dr. D. Janković, predstavnik Istoriskog društva Srbije i tajnik Koordinacionog odbora historijskih društava FNRJ, pozdravlja skupštinu u ime svoga društva, o radu kojega daje kraći izvještaj. Predlaže, da se u proljeće 1954 svakako održi prvi kongres jugoslavenskih historičara.

Prof. dr. B. Grafenauer pozdravlja skupštinu u ime Zgodovinskog društva za Sloveniju i osvrće se naročito na referat prof. Šidaka. Pridružuje se prije-

dlogu prof. Jankovića o sazivu kongresa historičara.

Akademik M. Marjanović ističe važnost jedne sekcije za noviju hrvatsku povijest i u ime Jadranskog instituta Jugoslav. akademije preporuča što tješnju suradnju s PDH-e i njegovom sekcijom za povijest Istre. Predlaže nadalje, da se proslavi 50-godišnjica narodnog pokreta u Hrvatskoj 1903 i da društvo pristupi izdavanju jednoga popularnijeg mjesečnika.

Prof. M. Androić, v. d. upravitelj Gradskog arhiva u Varaždinu, izlaže teškoće, na koje znanstveni rad, pogotovu

mlađih radnika, nailazi u provinciji, a naročito u Varaždinu.

Prof. V. Kojaković, predsjednik podružnice PDH u Dubrovniku, predlaže, da se društvo založi za izdavanje djela konzervatora L. Beritića o dubrovačkim utvrdama, koje je Jugoslavenska akademija odbila s obrazloženjem, da je ono lokalnog značaja.

Prof. F. Moačanin predlaže, da društvo podupre prijedlog prof. dra B. Težaka, u posljednjem broju »Pogleda«, o osnivanju jednoga nakladnog zavoda za znanstvena izdanja, a da se osnuje i posebna podružnica za grad Zagreb, koja bi, za razliku od društva kao republičke ustanove, mogla dobiti subvenciju gradskog narodnog odbora.

Prof. V. Bogdanov predlaže, da se financijsko poslovanje društva postavi ubuduće na nove temelje i da se pristupi izradbi redovitoga godišnjeg budžeta, koji bi trebalo dostaviti Izvršnom vijeću NR Hrvatske. Pristaje uz prijedloge akad. Marjanovića o organizaciji rada na novijoj hrvatskoj povijesti i o izdavanju jednog zbornika o događajima 1903, koji bi trebalo proširiti i na ostale narode. Smatra, da bi kongres jugoslavenskih historičara trebalo održati u Beogradu, u sklopu proslave 150-godišnjice prvoga srpskog ustanka. Podržaje prijedlog prof. Šidaka o pokretanju jednoga saveznog časopisa s izrazito znanstvenim obilježjem.

Prof. J. Ravlić, naučni suradnik Jugoslavenske akademije predlaže, da se o teškoćama, na koje društvo nailazi u izdavanju svog časopisa, obavijesti javnost, a da se važniji zaključci odborskih sjednica iznose u »Hist. zborniku«. Smatra nadalje, da bi društvo trebalo da organizira sabiranje uspomena iz NOB-e i da odgovorne faktore zainteresira za neophodne potrebe Državnog arhiva u Zagrebu, prije svega gradnju nove prikladne zgrade.

Prof. L. Đuranović ističe važnost novoga Nastavnog plana u višim razredima gimnazija s obzirom na nastavu povijesti, o čemu društvo treba iznijeti svoje mišljenje.

Prof. Vj. Štefanić predlaže, da se povremeno sazivaju sastanci članova, jer se na godišnjim skupštinama pokreću mnoga važna pitanja, za raspravljanje kojih nedostaje vremena.

Dr. M. Protega, sekretar za pravosudnu upravu NRH-e i potpredsjednik društva, konstatira, da sveukupna ocjena društvenog rada ne zadovoljava i da prave suradnje s podružnicama kao ni puljskim društvom nije bilo. Obraća se drugu dr. Butorcu s molbom, da Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu osigura stalnu dotaciju za izdavanje »Hist. zbornika«. Što se tiče financijske pomoći za podružnice, smatra da se ove, zbog teškoća, na koje upravo u tom pogledu nailazi društvo, ubuduće obraćaju mješnim narodnim odborima.

Dr. K. Bastaić predlaže, da se i studente zainteresira za rad društva osnivanjem naročite studentske sekcije.

U diskusiji su također sudjelovali dr. I. Beuc, V. Mrakovčić i prof. J. Šidak, koji se, kao predsjednik Koordinacionog odbora historijskih društava suglasio s prijedlogom, da se kongres historičara održi u Beogradu u proljeće 1954, u vezi s proslavom Prvoga srpskog ustanka.

Pošto je diskusija završena, skupština daje jednoglasno razriješnicu starom odboru i aklamacijom usvaja prijedlog za novi odbor, koji je dr. Protega podnio u ime dosadašnjeg odbora. Novi upravni odbor sastoji se od slijedećih članova: G. Novak, J. Šidak, M. Brandt, M. Despot, K. Mali, F. Moačanin, L. Đuranović, T. Čubelić, M. Pauš, F. Čulinović, M. Protega, M. Prelog i V. Bogdanov, a nadzorni odbor od članova: Lj. Karaman, V. Babić i B. Sučević.

Prof. M. Despot čita prijedlog o promjenama u društvenim pravilima, koji skupština prima uz neke dopune, poslije diskusije, u kojoj su sudjelovali drugovi Grafenauer, Štefanić, Ravlić, L. Job i I. Beuc.

Dr. M. Protega predlaže, da PDH pristupi kao kolektivni član Socijalističkom savezu radnog naroda Hrvatske. Pošto je skupština jednoglasno usvojila taj prijedlog, dr. Protega zaključuje skupštinu.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA VI.

1953

BROJ 1-4

NAKLADA »ŠKOLSKA KNJIGA« / ZAGREB

Redakcioni odbor

OLEG MANDIĆ

JAKŠA RAVLIĆ

JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
Z A G R E B

Naklada »Školske knjige«, Zagreb, Prilaz J. N. A. 2. Štampanje dovršeno mjeseca
svibnja u »Tipografiji« u Zagrebu.